

BESZÁMOLÓ A JOGTÖRTÉNETI KUTATÓCSOPORT EDDIGI MUNKÁJÁRÓL

Lehotay Veronika – Fodor Kitti*

A *Jogtörténeti Kutatócsoport* 2021 tavaszán indult öntevékeny csoportként. Céljaul fogalmazódott meg, hogy a kötelező órák mellett, valamint azok kiegészítésére nagyobb teret biztosítson a hallgatóknak a tudományos munkában történő részvételre már az első évfolyamon is. Segítséget nyújt a (levéltári) kutatás, a TDK iránt érdeklődő hallgatók számára, oktatói és hallgatói tapasztalatokat, igényeket ötvöz. A legtöbben kevés tudással rendelkeznek a szakirodalom felkutatásáról, a digitális adatbázisokról, a levéltárak és a könyvtárak működéséről. A csoport megbeszélésein lehetőség van a fentebb említett kutatási fórumok megismerésére. Fontos, hogy a hallgatók megismerkedjenek a szakdolgozat/TDK-dolgozatírás rejtelmével (szakirodalom, lábjegyzetelés, a plágium veszélyei, szakirodalom feldolgozása, értékelése, elsődleges források feldolgozása, folyóiratok, korabeli dokumentumok felhasználása). A jogtörténeti műhelynek van egy zárt online felülete (facebook), ahol nem publikálásra kerül sor, hanem egymás tevékenységi körének a megismerésére, a kutatások folyamatába való betekintésre.

A 2021. őszi félévtől *Jogtörténeti Kutatásmódszertan* címen indult tárgy keretében már kreditpont is jár a (jogtörténeti) kutatásért. A tagok jelentős része aktív, és határozott elképzelésekkel rendelkezik a kutatási irányokról. Alapvetően 19. és 20. századi témákra helyezük a hangsúlyt, így néhány példa a teljesség igénye nélkül: házassági jog és Sztéhlo Kornél; fiatalkorú bűnelkövetők a 20. században; orvospercek a második világháború után; az egészségügy szabályozásának a története; elévülés a Kádár-korszakban; a magyar állam elleni bűncselekmények a 20. században; az Osztrák Magyar Monarchia gyarmatainak joga; Klauzál Gábor hatása a reformkori törvényhozásra.

A 2021. szeptember 30-án megrendezett házi konferencia apropója a Miskolci Egyetem és a Sapientia EMTE közös hagyományápoló programja, a Collegium - 48 projekt elnevezésű pályázat. Kutatócsoportunk második – online formában megtartott – alkalmán 2021. március 11-én Dr. Varga Zoltán dékánhelyettes úr volt a vendégünk, aki részletes tájékoztatást adott a *Collegium 48 programjában* való részvételi lehetőségekről. Sokunknak ekkor indult a tényleges témaválasztás, a kutatás híres jogászok életművéhez kapcsolódva. Dr. Varga Zoltán tanár úr azóta is aktív tagja a csoportnak, információkkal, tanácsaival, bátorításával segíti a munkánkat. Ezúton is nagyon köszönjük! A konferencián elhangzott előadásokat tavasszal Kolozsvárott fogjuk előadni, a kutatásai eredményeinket az Erdélyi Jogéletben van lehetőségünk publikálni. A konferencia-felhívásban a témák kötöttek voltak: A jogi oktatás múltja Erdélyben és Eperjesen/Miskolcon: jogakadémiák, egyetemek; Erdélyi és miskolci neves jogtudósok életműve, aktualitása, hasznosulása; Neves gyakorló jogászok életpályájának tanulságai; A jogi néprajz eredményei; Jogász diákélet egykoron és ma, Kolozsváron és Miskolcon; Jogász karriermodellek egykoron és ma, Erdélyben és Magyarországon, A jogfejlődés hasonló és eltérő útjai Kelet-Közép-Európában; A jogi hagyományok kutatása, feltárása és népszerűsítése,

* Dr. Lehotay Veronika, egyetemi docens, ME-ÁJK, Jogtörténeti Tanszék. E-mail: joglehot@uni-miskolc.hu;
Fodor Kitti, másodéves joghallgató, ME-ÁJK, a Jogtörténeti Tanszék demonstrátora. E-mail: fodokitt@gmail.com

jelentősége, a reális egyéni és közösségi jövőkép kialakítása. A konferencián elhangzott előadásaink sokszínűek, a jognak számos területét érintik, híres és elfeledett jogászok munkásságával foglalkoznak.

A házi konferencia első részének témáját a magyarországi és erdélyi híres jogászok adták.

Tóth Dávid Attila másodéves joghallgató, a Jogtörténeti Tanszék demonstrátora előadásában a híres reformkori ügyvéd, *Klauzál Gábor* munkásságát mutatta be. Klauzál kiváló országgyűlési követ, ékes szónoki és előadói képességekkel rendelkező jogász, Deák Ferenc legjobb barátja volt, és egész életét a hazának szentelte. Jelentős szerepet töltött be a reformkori jogalkotásban. Az 1832/36-os, az 1839/40-es, és az 1843/44-es országgyűlésen Csongrád vármegye követe volt. A diétákon számos ügyért kiállt, és tevékenykedett a haza fejlődéséért, akárcsak kortársai. Az 1839/40-es országgyűlésen aktívan részt vett a törvényhozásban és sok törvénycikk megalkotásában. Tagja volt annak a bizottságnak is, amelynek feladata volt a büntetőjog modernizálása. *Tóth Dávid* ezt a színes és eredményes életutat mutatta be az előadásában.

Leiter Miklós másodéves joghallgató *Bibó István és ifjú Bibó István: A kényszer, a jog és a szabadság a két Bibó életművében* című munkáját ismertette. Az izgalmas előadásban a két Bibó művei alapján *Miklós* jogelméleti kérdéseket is feszegetett. Mit jelent (jelentett az 19030-as években) a kényszer, a jog és a szabadság? Milyen a viszony a jog és a szabadság között? Mit jelent a jog általi, illetve a jogon kívüli szabadság fogalma? A kényszer, a jog és a szabadság a két Bibó életművében címmel ismertette tehát e három fogalom jelentését, illetve egymáshoz való viszonyát, a jog kétarcúságát a kényszer és a szabadság együttes jelenléte okán. Továbbá bemutatta az ezek megállapításához szükséges megismerési módszereket. Választ keresett arra a kérdésre is, hogy ez a mű hogyan illeszkedik a jogtörténeti kontextusba.

Lengyel Bianka Panna másodéves joghallgató *A német jog hatása Angyal Pál munkásságára* címen ismertette a Horthy-korszak neves büntetőjogászának életpályáját, különös tekintettel a kriminálbiológiára, valamint a fajvédelem és büntetőjog viszonyára. Az előadásból megtudhattuk, hogyan próbálta Lombroso a külső alapján megállapítani, hogy ki bűnöző, ki nem, illetve a büntetőjogi megelőzésben milyen fontos szerepe is volt Lombrosznak. A téma kapcsán *Bianka* kitért a korszak másik híres büntetőjogászának, Finkey Ferencnek arra a gondolatára is, amelyet a kriminálbiológiai személyiségről írt. Finkey fő kérdése az volt, hogy befolyással van-e a születéssel nyert testi, lelki alkat a bűnelkövetésre. Az előadás megválaszolható kérdése az volt tehát, hogyan hatottak a lombroszi tanok és a fajvédelem Finkey Ferenc és Angyal Pál munkásságára, közvetetten pedig a jogalkotásra a két világháború közötti Magyarországon.

Fodor Kitti másodéves joghallgató, a Jogtörténeti Tanszék demonstrátora *Dr. Németh Péter és a fiatalok bírósága* című előadása egy a Horthy-korszakban élt, méltatlanul elfeledett bíróról szólt, aki a fiatalok elkövetők helyzetének javítását, az erre vonatkozó jogszabályok megalkotását szorgalmazta nemcsak hazánkban, hanem nemzetközi szinten is. Németh már az 1917-es cikkében foglalkozott a háború fiatalok kriminalitására gyakorolt hatásával, melyben leírja a fiatalok kriminalitásának erős emelkedését és a jó nevelés fontosságát. Ő indított vitát a Magyar Jogász Egyletben a fiatalok bíróságának működéséről, amely megoldandó problémák sorát vetette fel. A Grafológiai Hírközlő így írt róla: *A tartózkodó, ám jóeszű és érző férfi több volt, mint hivatalnok. Munkájának elkötelezettjeként szíven viselte a bűnöző gyermekek sorsát.* Az előadásból választ kaphattunk arra, hogy milyen új szempontokkal szolgálhat a fiatalokkal kapcsolatban a büntetőjogban Dr. Németh Péter életpályája.

Kovács Adél másodéves joghallgató előadásának címe *Sztehlo Kornél munkássága különös tekintettel A házassági elválás joga Magyarországon és az erdélyi országrészben (1890) című munkájára* volt. Stehlo Kornél úgy vélekedett a 19. század utolsó harmadára kialakult házassági jogi rendszerről, hogy Magyarország a „tíz-féle házassági jog” hazája. *A házasság felbontása által a férj és nő közötti azon osztatlan legbensőbb életközösség, mely a házasság fogalmában rejlik és a házassági hűség kölcsönös megőrzésének kötelessége megszűnik* – fogalmazta Stehlo Kornél. Az előadásban szó esett a házassági elválásról a görögkeleti egyházban, a jogtörténeti fejlődéséről a hazai és az erdélyi protestánsoknál, illetve a válóokokról az erdélyi protestánsoknál és unitáriusoknál.

A házi konferencia második blokkjában híres jogászokról hallhattunk, akik valamilyen formában kötődtek Miskolcra.

Rási Viktória ötödéves joghallgató, akinek munkáját Dr. Sárosi Pál professzor úr segíti. *A római jog neves professzorai Eperjesen és Miskolcon* című előadásából megismerhettük többek között Vécsey Tamás, illetve Horovitz Simon jogakadémiai tanárok munkásságát. Vécsey Tamás nemcsak a jogakadémia tanára volt, hanem a dékánja, a kollégium igazgatója is, továbbá országgyűlési képviselőként is tevékenykedett.

Lengyel Dorina Luca másodéves joghallgató *Dr. Gencsi Samu, avagy az ezerarcú „miskolci” jogász* életpályáját mutatta be. Arra a kérdésre kereste a választ, hogy miért fontos az elődeink életpályájának vizsgálata. Dr. Gencsi Samu sokszínű életének ismertetésén keresztül válaszolta meg, hiszen a híres jogász a 19. század végén, illetve a 20. század elején élt és alkotott, ügyvédként végzett tevékenysége mellett íróként is említést érdemel, *nem hiába az ékesszólású jogász elnevezés, amellyel a korszakban illették.*

Laczkó Borbála másodéves joghallgató *Az agrárjog kérdése Novotni Zoltán munkásságában* című előadásában az agrárjog, a környezetvédelmi, a társasági és a biztosítási jog fontosságára mutatott rá a kar volt dékánjának életművén keresztül. Megismerhettük az agrárjog egyetemi világszervezetét, és azt a folyamatot, amelynek során az agrárjog önálló jogággá vált. Szó esett az erdőtulajdon jogi szabályozásáról Magyarországon, személyes vonatkozás okán pedig az erdőgazdálkodásról és környezetvédelemről is Novotni Zoltán munkássága alapján. *Borbála* a jogászok szerepét is kiemelte a környezetvédelemmel összefüggésben, mert – ahogy előadását zárta: – *A fák tartják az eget. Ha a fák eltűnnek, úgy az ég ránk fog szakadni.*

Tunyi Mária ötödéves joghallgató, a Jogtörténeti Tanszék és az Agrárjogi Tanszék demonstrátora *Miskolc és Erdély kiemelkedő jogtudósai, avagy hogyan tanuljunk a múlt nagyjaitól* címmel ismertette a „hangyaszorgalmú” Hacker Ervin miskolci vonatkozású jogtudós és a sokoldalú Récsi Emil jogtudós, író, fordító életét és munkásságát. Különösen hangsúlyozta Récsi közigazgatási munkásságának jelentőségét, valamint Hacker pályájának miskolci momentumait, mint például azt, hogy az első vetítőképes előadások hozzá fűződnek.

A házi konferenciát Valach Raul másodéves joghallgató előadása zárta *A Miskolci Jogakadémia hatása a városra* címmel. A prezentáción keresztül Miskolcra kaphattunk képet, ahol az Eperjesről elmenekült jogakadémia gyarapította a város hírnevét. Az előadás a két világháború közötti Miskolcra vezetett el minket, ahol éppen az Eperjesről áttelepült Jogakadémia gyarapította a város hírnevét. Az előadás a Jogakadémia hatásait vizsgálta tudományos, kulturális és közéleti szinten is.

Az előadók mellett a konferencia megtartásában sokat segítettek kutatócsoportunk további tagjai is, így Makrányi Gréta, Gáldi Péter, Palkó Fanni és Becze Sára Barbara is. A konferenciát megtisztelték jelenlétükkel karunk dékánhelyettesei, Prof. Dr. Paulovics Anita és Dr. Varga Zoltán.

A konferencia mellett csoportunk több tagja opponensként vett részt a tavalyi OTDK jogtörténeti szekciójában, most készülünk a helyi TDK-ra, reményeink szerint önálló jogtörténeti szekcióban. Többen részt vettünk az *Első Magyar Jogi Könyvszalonnán* rendezvényén, amit a Magyar Jogász Egylet és az Alkotmánybíróság hagyományteremtő szándékkal 2021. szeptember 18-án – a Károli Gáspár Református Egyetemen kötött együttműködési megállapodásnak köszönhetően – a felújított Károlyi–Csekonics-palotában tartott meg. A rendezvény célja volt, hogy szellemi gazdagodást és innovatív gondolkodást serkentő fórumot teremtsen jogi könyvek bemutatója és vására révén. A könyvbemutatókon kívül érdekes beszélgetésekhez is csatlakozhattak az érdeklődők: Jogtörténeti Szemle folyóiratnak a Jogtörténeti értekezések című sorozata kapcsán párbeszédet folytatott Prof. Dr. Balogh Elemér tanszékvezető egyetemi tanár és Prof. Dr. Mezey Barna (DSc) tanszékvezető egyetemi tanár (ELTE ÁJK). A Könyvszalonnán egyik eseménye, amelyre egyetemünkről is nevezett három hallgató (közülük kettő kutatócsoportunk tagja), az Alkotmánybírósági Kvíz volt. Erre a versenyre az ország szinte összes jogi karáról érkeztek hallgatók, akik három fős csapatokban mérték össze tudásukat. A kvíz 30 kérdésből állt, melyek mindegyike az Alkotmánybírósághoz kapcsolódott, ünnepelve ezzel az intézmény 30 éves fennállását. Egyetemünk csapata a harmadik helyen végzett.

Ezen kívül részt vettünk a Magyar Helsinki Bizottság által szervezett *Sorsok az emberi jogok mögött* őszi táborában Parádfürdőn, ahol játékos feladatokon keresztül ismerkedhettünk meg az emberi jogoknak a társadalom egyes rétegeiben való érvényesülésével, a diszkrimináció, a kiszolgáltatottság problémáival. A tábor programjai közül csoportunk tagjai kiemelték az érvelős játékot, ahol tipikus érvelési hibákkal ismerkedhettek meg, majd ezeknek tudatában érvelniük kellett egy adott tételmondat mellett, illetve az ellen. A feladat során egymás érveit is megtámadhatták, ha érvelési hibát ismertek fel egymásnál, jelezhették, és ha helyes állításnak bizonyult, akkor a megtámadott érv a süllyesztőbe került. Megismerkedhettünk az emberi jogok gyakorlatával, azok mindennapi érvényesülésével. Interaktív keretek között kipróbálhattuk, milyen lehet fogvatartottnak, menekültnek, hajléktalannak, romának vagy más hátrányos helyzetű csoport tagjának lenni. Volt fórumszínház, társasjátékok, gondolatindító beszélgetések sora színesítette a programot. A tábor 3 napos volt, rendkívül sok élménnyel gazdagodtunk, számos gondolatindító feladat hatását azóta is érezzük magunkon.

A kutatómunka mellett terveink között szerepel *egy közös helytörténeti séta Miskolcon, az egyetemi könyvtár megtekintése és levéltári látogatás*. Egy közös levéltárlátogatás során lehetőség nyílik a levéltári munka megismerésére, és az ott kutatható anyagok/dokumentumok közül a válogatásra, a kutatási témák pontosítására is. Egy ilyen közös látogatás bátrabbá teszi majd a kutatás iránt érdeklődőket a munka folytatására. Sajnos sokunkat visszatart a levéltári munkától az, hogy ismeretlen terület, amelyet önállóan kellene felfedezni. A jogtörténeti csoportban a témaválasztásnál szempontként szolgálhat az is, hogy a jogtörténeti kutatással induló téma a későbbiek során hatályos jogi témává alakítható legyen. Így még az egyetemi tanulmányok elején a hallgató a jogtörténeti kutatásokban vesz részt, TDK dolgozatot ír, de később ezt a hatályos jogi tárgyaknál is folytatni tudja. A csoportba szeretettel várjuk az érdeklődők hallgatókat!